بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی برگە(1) ی ماددەی (56) لە یاسای ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی، هەموار کراوو، لە سەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، ئەنجومەن لە دانیشتنی ژمارە (20)ی رۆژی (2006/11/14) ی خۆیدا، بڕیاری دانانی ئەم یاسایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە (16)ی ساڵی 2006

یاسای یەکێتیی دادوەرانی هەرێمی کوردستان- عیراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، لەم یاسایەدا، ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم– هەرێم: هەرێمی کوردستان– عیراق.

دووەم– یەکێتی: یەکێتیی دادوەرانی هەرێمی کوردستان– عیراق.

سێیەم– دەستەی گشتی: دەسەڵاتی باڵای یەکێتییەکەیە، هەموو ئەو دادوەرە ئەندامانەی کە تێیدا تۆمارکراون دەگرێتەخۆ.

چوارەم– ئەنجومەن: ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی یەکێتییەکەیە.

بەندی یەکەم

دامەزراندن و ئامانجەکان

ماددەی دووەم:

بەپێی ئەم یاسایە، یەکێتییەکی پیشەیی سەربەخۆ بۆ دادوەران دادەمەزرێت، پێیدەگوترێ یەکێتیی دادوەرانی هەرێمی کوردستان وبارەگاکەی لە هەولێری پایتەخت دەبێ و، بۆی هەیە، لەهەر پارێزگایەکی هەرێمدا، لقێك بکاتەوە.

ماددەی سێیەم:

یەکێتی کە سایەتییەکی یاساییەو، سەربەخۆییەکی دارایی و کارگێریی هەیە.

ماددەی چوارەم:

یەکێتی ئەم ئامانجانەی خوارەوەی هەیە.

یەکەم: سەروەرێتیی یاساو، سەربەخۆیی دادوەری، بەجۆرێ کە رێگە نەدرێت دەست لە کاروباری وەربدرێت.

دووەم: هەوڵدان بۆ دابینکردنی مافەکانی دادوەران.

سێیەم: پاراستنی ناوبانگ و پێگەی پیشەکە، بە جۆرێ کە لەگەڵ بنەمای سەربەخۆییو دەستپاکیی دادوەریدا بگونجێ.

چوارەم: بەرزکردنەوەی ئاستی زانستیی دادوەران و، دنەدانیان لەسەر پێشکە شکردنی توێژینەوەی یاساییو دادوەریو، کردنەوەی خولی راهێنان لە ناوەوەو دەرەوەی هەرێمدا کەبە شداریی تێدا بکەن.

پێنجەم: بەرزکردنەوەی ئاستی بژێویی دادوەران و، بایەخدانی تایبەت بە فەراهەمکردنی خزمەتگوزاریی تەندروستی و کۆمەڵایەتی بۆ خۆیان و خێزانیان، بەجۆرێ کە شایانی پێگەوجێگەیان بێت.

شەشەم: کە بچێتەپاڵ یەکێتیی نێودەوڵەتیی دادوەران یان هەر رێکخراوێکی هاوشێوەی دیکەو پێوەندییان لەگەڵدا توندوتۆڵ بکا، بەجۆرێ کە ئامانجەکانی یەکێتی وەدیبێنێ.

حەوتەم: دابینکردنی نوێترین شێوازو تەکنیك بۆ خزمەتی ڕەوشی دادپەروەریو گەیشتن بە کاروانی پەرەسەندووی دادوەریی جیهانی.

هەشتەم: هاوکاری لەگەڵ هەدوو دەسەڵاتی یاسادانان و جێبەجێکردن لە هەرێمدا، بۆ پەرەپێدانی ڕەوشی دادوەری.

نۆیەم: کردنەوەی ناوەندگەلی رۆشنبیریو کۆمەڵایەتی بۆ دادوەران.

دەیەم: زامنکردنی رێزوپاراستنی مافی دەستوریو یاسایی هاووڵاتیان.

یازدەم: دەوڵەمەندکردنی هزری یاساییو، بەشداریکردن لە پەرەپێدانی یاسادانانەدا.

دوازدەم: پشتگیری دادوەران لە پیادەکردنی حوکمی یاساو بەجێگەیاندنی ماف و دادپەروەریدا.

بەندی دووەم

یەکەم/ ئەندامیتی و پابەندییەکانی

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: ئەمانەی خوارەوە مەرجن بۆ ئەندامێتی لە یەکێتیدا:

أ- دەبێ دادوەربێ لە دادگاکانی هەرێمدا.

ب- داواکارییەك، بۆ هاتنەرێز، پێشکەش بە یەکێتیبکات.

دووەم:

أ- دەشێ، دادوەرە خانەنشینەکان وەك ئەندام لە یەکێتییەکەدا وەربگیرێن.

ب- دەشێ دادوەرانی دادگاکانی دەرەوەی هەرێمیش، لە یەکێتییەکەدا وەربگیرێن.

ماددەی شەشەم:

ئەندام، بەمانەی خوارەوە پابەنددەبێ:

یەکەم:ئابوونەی هاتنەرێزو هاوبەشی بدات.

دووەم: پاراستنی هەیبەت و پێگەوجێگەی دادوەریو، خۆبەدوورگرتن لە هەر رەفتارێ گومان لە سەر ڕاستییەکەی بورووژێنێ.

سێیەم: لــە چــالاکییەکانی یەکێتییەکــەدا بەشــداربێ و لــە کۆبوونەوەکانیــدا ئامــادەبێو، پابەنــدی بڕیارەکانی بێت و، بۆ وەدیهێنانی ئامانجەکانی کۆشش بکات.

دووەم/ لەدەستدانی ئەندامێتی

ماددەی حەوتەم:

لەم حاڵەتانەی خوارەوەدا، دادوەر ئەندامێتیی لەدەست دەدات:

یەکەم: ئەگەر مەرجێ، لەمەرجەکانی ئەندامێتیی لەدەست بدات.

دووەم: کاتێ پابەندنەبێ بە ئەرکەکانی ئەندمێتییەکەی.

سێیەم: کاتێ دەست دەکێشێتەوە.

بەندی سێیەم

پێکهاتەو ئەرکوفرمان

یەکەم/ دەستەی گشتی

ماددەی هەشتەم:

یەکــەم: دەســتەی گشــتی بــە بــاڵاترین دەســەڵاتی یەکێتییەکــە دادەنرێــو، لــە ســەرجەم ئەندامــە تۆمارکراوەکان پێك دێت کە پابەنــدبوونی خۆیــان بــەپێی ئــەم یاســایە بەجێهێناوە،یەکــەم کــۆنگرەی دامەزراندنیشــی، دوای شەســت ڕۆژ، لــەڕۆژی کــارپێکردنی ئــەم یاســایەوە، دەبەستێ بۆ ئیقرارکردنی پێڕۆی ناوخۆی یەکێتییەکەو هەڵبژاردنی ئەنجومەن.

دووەم: یەکێتی، بە بڕیاری ئەنجومەن و لەســەر بانگهێشــتی ســەرۆکی یەکێتییەکــە هــەر ســێ ســاڵ جارێك، کۆنگرە خولبەخولەکانی خۆی دەبەستێو، ڕێژەی یاساییش (النصاب)، بە ئامادە بوونی زۆرینەی ئەندامانی دەستەی گشتی دەێتەجێ. ئەگەر نەشهاتەجێ، ئــەوە، لــەوبارەدا، هەڵبژاردن، پاش پازدە ڕۆژ، لە ڕۆژی کۆبوونەوەی یەکەمەوە، لە هــەمان کــات و هــەمان شوێندا، ئەنجام دەدرێت و، ڕێژەی یاساییش، بە ئامــادەبوونی ســێیەکی ئەنــدامان، بەتــەواو لەقەڵەم دەدرێ.

ماددەی نۆیەم:

دەستەی گشتی ئەمانەی خوارەوە دەگرێتە دەست:

یەکەم: گفتوگۆ لەسەر ڕاپۆرتی ئیداریو دارایی‌و ئەو ڕاپۆرتانەش دەکا، کە لە لیژنەکانی دیکــەوە هاتوون و، پەسندیان دەکا.

دووەم:دیارکردنی ئابوونەی ئەندامێتیو ئابوونەی هاوبەشبوونی ساڵانەی ئەندامەکان.

سێیەم: ئیقرارکردنی هەموارکردنەکانی پێڕۆی ناوخۆو، پێشکەشکردنی پێشنیاز بۆ هــەموارکردنی یاساکە.

چوارەم: هەڵبژاردنی ئەنجومەن.

دووەم/ ئەنجومەن

ماددەی دەیەم:

یەکەم: ئەنجومەن، لە حەوت ئەندامی ئەسڵیو دوو ئەندامی یەدەك پێك دێت و، لە نێوانیاندا، سەرۆك و جێگرەکەی هەڵدە بژێردرێن و، خولبەخولیش، هەر دوومانگ جارێك کۆدەبێتەوە.سەرۆك، بۆی هەیە، لەکاتی پێویستدا، بانگهێشتی بکات بۆ کۆبوونەوەی نائاسایی‌و، کۆبوونەوەکەش، بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامەکانی دەبەسترێو، بڕیارەکانیشی بەزۆرینەی ئەندامە ئامادەبووەکانی وەردەگرێو، لەکاتی یەکسانبوونی دەنگەکانیش، بەولایەدادێ کە سەرۆك دەنگی دەداتێ.

دووەم: سەرۆکی ئەنجومەن، مافی خۆکاندیدکردنی بۆ زیاتر لە دوو خولی دوابە دوای یەکدا نییە.

سێیەم: ئەگەر ئەندامی ئەنجومەن لە ئامادەبوونی سێ کۆبوونەوەی دوابەدوای یەك یان پێنج کۆبوونەوەی جیاجیادا، لە ماوەی ساڵێکدا، بەبێ پاساوێکی ڕەوا دواکەوت، بەدەست کێشاوە لە ئەنجومەن، دادەنرێ.

ماددەی یازدەم:

یەکەم: ئەنجومەن ئەم تایبەتکارییانەی خوارەوە دەگرێتە دەست:

أ- پێکهێنانی لیژنەکان و ناوزەدکردنی سەرۆکەکانیان.

ب- پەسندکردنی بوجەی ساڵانە.

ج- دەرچواندنی بڕیاری زەبتیو، ڕەشکردنەوەی ناوی ئەندامەکان.

د- دامەزراندنی کارمەندان لە یەکێتیداو، دیارکردنی مووچەو، کۆتایی هێنان بە وەزیفەکانیان.

هـ- چوارچێوەی سەلاحییاتی خەرج، بۆ سەرۆك دادەنێ.

و- سەر پەرشتکردنی ئیش وکاری لقەکانی پارێزگاکان.

ز- پاراستنی موڵك وماڵی یەکێتیو، وەبەرهێنان و پەرەپێدانی.

دووەم: دەشێ، لە ماوەی (30) سی رۆژدا، کە لە رۆژی دوای پێراگەیاندنەوە دەست پێ دەکا، لە دادگای پێداچوونەوەدا، تانە لە بڕیارە زەبتیەکانی ئەنجومەن بدرێت. بڕیاری ئەم دادگایەش بنبڕە بێت.

ماددەی دوازدەم:

سەرۆکی ئەنجومەن ئەمانەی خوارەوە دەگرێتە دەست:

یەکەم: نوێنە رایەتی‌کردنی یەکێتی لەبەردەم دادگاکان و دایەرە فەرمییەکان و لایەنەکانی دیکەدا.

دووەم: خەرجکردنی پارەی پێویست بۆ کاروباری یەکێتی، دوای ڕەزامەندیی ئەنجومەن.

سێیەم: سپاردنی هەندێ لە سەلاحییاتی خۆی بەجێگرەکەی.

سێیەم
لقەکانی پارێزگاکان

ماددەی سێزدەم:

یەکەم: لیژنەی لق لە سەرۆك و دوو ئەندامی ئەسڵی وئەندامێکی یەدەگ پێك دێت، لە لایەن ئەندامانی لقەکەوە هەڵدەبژێردرێن.

دووەم: لق، بۆ وەدیهێنانی ئەو ئامانجانەی یەکێتی تێدەکۆشێ کە لەم یاسایەدا دەقەکانیان هاتووەو، لیژنەی لق، ساڵانە ڕاپۆرتێك لەبارەی ئیش وکاری لقەکەوە پێشکەش بە ئەنجومەن دەکات.

بەندی چوارەم
دارایی یەکێتی

ماددەی چواردەم:

دارایی یەکێتی پێك دێت لە:

یەکەم: ئابوونەی ئەندامێتیو هاوبەشێتیی ساڵانە.

دووەم: بەخششی تەرخانکراو لە لایەن حکومەتی هەرێمەوە.

سێیەم: بەخشش و کۆمەکە ناوخۆییەکان.

چوارەم: بەخشش و کۆمەکی دەرەکی، دوای ڕەزامەندیی حکومەتی هەرێم.

ماددەی پازدەم:

یەکێتی، لە بوجەیەکی ساڵانە، دارایی خۆی بەڕێوەدەبات، کە بەپێی سیستەمی ژمێریاریی دایەرە فەرمیەکان ڕێکدەخرێو جێبەجێ دەکرێو، هەموو حساب و حسابکاریەکیشی، لێوردبوونەوەی ڕیقابەی دارایی لەسەر دەبێت.

بەندی پێنجەم
حوکمە گواستەنییەکان

ماددەی شازدەم:

دەستەی گشتیی یەکێتی، بۆی هەیە، خۆحەزانە، دوای ڕەزامەندیی دوولە سێی ئەندامانی، یەکێتییەکە هەڵوەشێنێتەوە، ئەوساکە، موڵك وماڵی یەکێتییەکە، دەدرێت بە کۆمەڵەیەکی هاو شێوەی خۆی.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: سەرۆکی ئەنجومەنی دادوەری بۆی هەیە، داوا لە دادگای بەرایی جێگای بارەگای سەرەکیی یەکێتی بکات، بەهەڵوە شاندنەوەی لەم حاڵەتانەی خوارەوەدا:

أ- ئەگەر یەك ساڵ بەسەر دامەزراندنی یەكێتییەكەدا تێپەڕیو دەستی بە ئیش وكاری نەكردبێ وەك لە پێڕۆی ناوخۆیدا دەقەكانیان هاتووە، یان بۆ هەمان ماوە لەئیش وكار دابڕابێ بەبێ هۆی پاساوداری بەجێ.

ب- ئەگەر لە چالاكیەكانیدا، لەو ئامانجانە لایدابێ كە دەقەكانیان لە ماددەی چوارەمی ئەم یاسایەدا هاتوون.

دووەم: بڕیاری دادگای بەرایی، دەكرێ، لەبەردەمی دادگای پێداچوونەوەی هەرێمدا، تانەی لێ بدرێ لە ماوەی سی رۆژدا، لەرۆژی دەرچوونیەوە. بڕیاری دادگای پێداچوونەوەش، لەسەر ئەوتانەیە، بنبڕدەبێ.

ماددەی هەژدەم:

ئەنجومەن، بۆیهەیە، رێنمایی پێویست دەربچوێنێ بۆ بەئاسانی جێبەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

ماددەی نۆزدەم:

هەر دەقێكی یاسا، یان بڕیار، لەگەڵ حوكمەكانی ئەم یاسایەدا نەگونجێ، كاری پێ ناكرێ.

ماددەی بیستەم:

پێویستە لە سەر وەزیرە پێوەندیدارەكان، فەرمانەكانی ئەم یاسایە جێبەجێ بكەن.

ماددەی بیست ویەكەم:

ئەم یاسایە، لەرۆژی دەرچواندنیەوە جێبەجێ دەكرێ و، لە رۆژنامەی فەرمیی (وەقائعی كوردستان)دا بلاّودەكرێتەوە.

عدنان رەشاد موفتی

سەرۆكی ئەنجومەنی نیشتمانیی

كوردستان ـ عیراق

تێبینی: ئەم یاسایە دوای پەسندكردنی لەلایەن سەرۆكی هەرێمی كوردستان – وە لەژمارە (65) ساڵی شەشەم ـی رۆژی 2007/4/15 رۆژنامەی (وەقایعی كوردستان) بلاّوكراوەتەوە